

“Ens cal amor per a fer versos, i per a fer moltes altres coses”

És el poeta més seguit, l'únic que col·loca els seus llibres a les llistes dels llibres més venuts. Joan Margarit ho ha fet una vegada més amb 'No era lluny ni difícil', publicat a Proa.

JORDI PLAY

Joan Margarit (Sanaüja, Segarra, 1938) publica el llibre *No era lluny ni difícil* a Proa.

Joan Margarit (Sanaüja, Segarra, 1938) publica a Proa el llibre *No era lluny ni difícil*. No era lluny ni difícil, diu al poema que dona títol al llibre, aquest temps que la vida perduda no fa mal, quan l'amor coincideix per fi amb la intel·ligència. Parlem del poeta català viu més popular, amb una presència més constant als mitjans de comunicació, i també el més llegit. Els seus llibres, com aquest darrer, assolixen xifres de vendes excepcionals, sense paral·lel entre els poetes catalans d'ara, similars a les de moltes novel·les d'èxit. Margarit és arquitecte i catedràtic jubilat de càlcul d'estructures de l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona.

—El poema de la pàgina 55, “Últim poema a la meva mare”, acaba amb aquests versos: “D'on va venir l'amor que em va ensenyar/ una manera honesta de fer versos?” Ens cal amor —segons que es veu en aquest recull, més que mai— per a fer versos?

—Ens cal amor per a fer versos, de segur. I per a fer moltes altres coses, de segur. Hi ha un moment a la vida de les persones que gira al voltant d'un gran dolor, com pot ser un accident, una malaltia greu o la inesperada pèrdua d'una persona que t'és propera. Quan el dolor baixa es converteix en tristesa i la tristesa és més complexa i rica, i és gestionable. La tristesa ja es pot

gestionar; en canvi, el dolor no, has de deixar que passi. I quan has deixat el dolor és el moment que has de decidir si dirigeixes la teva vida cap al camí de la por o cap al camí de l'amor. Si és el de la por, malament: ho omplés tot amb coses materials. Amb cotxes, per exemple. Seràs una persona envejosa, desagraïda, sempre de mal humor. I el pou continuarà sempre buit. Ara bé, si enfiles el camí de l'amor serà tan complicat com vulguis, però és l'únic camí que tens per a fer versos. En l'altre no faràs poemes, faràs simulacres de poemes.

—Suposo que en el camí de l'amor, amb l'amor no n'hi haurà prou, oi?

JORDIPLAY

—Evidentment. Ja des de l'inici del procés, aquest viatge que has de fer per a escollir el camí, només té un bagatge per a fer-lo bé, la cultura. La cultura és més important que la llibertat. Tu pots no ser lliure i ser culte. En canvi, si no ets culte, no pots ser lliure, encara que vagis a votar cada setmana. Una persona que no és culta, quan ha d'eleger, elegeix sempre com si hagués de triar entre dos detergents. En canvi, aquesta elecció de camí vital no és atzarosa. No es fa tirant una moneda a l'aire, i té més possibilitats d'encertar el camí la persona que té cultura que no pas la que no en té. Una persona sense cultura és com un ordinador que només té el *hardware*.

—**Mantinguem-nos encara en els versos del poema de la pàgina 55. Quina és la manera honesta de fer versos?**

—La que et permet de buscar la veritat. Si no la busques, no t'hi poses, és una manera deshonest de fer versos. Faràs els simulacres de què parlàvem suara, amb uns oripells, una escenografia, uns decorats, que són aliens a la poesia. La poesia no admet una manera deshonest de fer literatura. Pots fer una novel·la de manera deshonest i serà dolenta, però pot servir d'alguna cosa; per a matar una hora a l'aeroport, per exemple. La poesia, ni això.

—**El títol, *No era lluny ni difícil*, us serveix per a fer dos poemes, i per a perfilar el to de tot el llibre, no?**

—És el mateix sistema que el llibre anterior, *Misteriosament feliç*.

—**Formen part de cicles, els vostres llibres?**

—Quan els escric, no hi penso ni ho projecto, però *a posteriori* detecto un parell de tetralogies. *No era lluny ni difícil* tancaria una tetralogia amb

“La cultura és més important que la llibertat. Tu pots no ser lliure i ser culte. En canvi, si no ets culte, no pots ser lliure, encara que vagis a votar cada setmana”

els tres anteriors, *Càlcul d'estructures*, *Casa de Misericòrdia* i *Misteriosament feliç*. Ara he d'anar cap a un altre cantó perquè aquests quatre llibres conformen una unitat que la veig tancada. També tinc llibres, però, sense relació amb els altres, com *Joana* i *Estació de França*.

—**No era lluny ni difícil fer-se madur, dieu, arribar a un temps de pèrdues prudentes i necessàries. No era difícil de deixar enrere les coses inútils de la vida, per tant?**

—És una interpretació perfectament vàlida. No l'única. Podria també dir-se d'aquesta manera: aquell lloc que no era lluny ni difícil és el lloc on, utilitzant uns versos del llibre, un pot dir: “És en l'amor on m'he deixat la vida.” O bé, i aquest és un altre vers del llibre, el lloc on per fi l'amor coincideix amb la intel·ligència. Són més maneres de dir això que dieu. Aquest lloc on penses que és lluny i difícil d'arribar-hi i sents que és dins teu i, per tant, veus que no era difícil d'arribar-hi perquè ja hi ets. Aquesta reflexió s'havia de complementar amb un altre concepte important. L'assumpte important és que s'acaba la possibilitat d'aprenentatge. Arriba un moment que ja no pots aprendre res. I llavors, si no has après allò que calia quan ho havies de fer, estàs perdut. La vida és cruel, en aquest sentit. No hi ha mai marxa enrere.

—**I què passa quan la capacitat d'aprenentatge desapareix?**

—Apareix un recurs inesperat, la capacitat, per dir-ho fàcil, de fer pans de les pedres. És a dir, de treure profit, fins a uns extrems inaudits, d'allò que has après, quan et pensaves que ja no en podies treure'n més partit. És una mica la compensació pel fet de no poder aprendre res de nou.

L'escriptor és el poeta actual més llegit. Els seus llibres assoleixen nivells de venda similars als de les novel·les.

—Per dir-ho en unes altres paraules, en aquests moments el soroll de la vida deixa de ser soroll perquè ets molt selectiu, no? Ja saps triar el gra de la palla.

—Sí. Sempre que hagi encertat el camí i hagi après allò que era necessari per a arribar-hi. I l'única eina, com he dit, és la cultura, no la llibertat.

—El llibre és molt unitari. Potser més que mai. Hi ha temes que es mantenen en diversos poemes. Aquests, semblarien variacions d'un sol tema.

—Es van especialitzant, per dir-ho així, i al mateix temps es van despullant de retòriques habituals com les imatges. Van quedant uns textos més despulats. Va lligat amb la vida. Un no s'abarroca quan es fa gran; es fa més auster.

—També he tingut la sensació que us pronuncieu sobre coses que són bàsiques, fonamentals, però amb més seguretat i convicció. Que només parleu de coses que teniu ben païdes.

—Totalment d'acord. Això ve justament d'aquest despulament: en queda només allò que és fonamental. És que allò que no és bàsic i no s'ha paït és una nosa. Quan ets jove, això pot ser-te indiferent. Ara, no: et fa nosa.

—Alguns altres poetes semblen jugar al si l'encerto l'endevino, al misteri, a explorar àmbits, com si

un poema fos un viatge cap a espais desconeguts.

—Això és un error. Una de les paraules que han fet més de mal a la poesia és l'originalitat. La creença que en tu comença el món. I el món és molt vell. La imatge que prefereixo és la del poeta que deixa la seva pinzellada en un fris al costat de moltes altres. Des dels 60 es produeix un tipus de consciència que dona uns personatges que encara els patim. Primer, el fet de pensar que ser jove és un mèrit, quan és una circumstància; aquest jove és el que quan es fa adult diu que el món no val la pena i només li interessen els diners, o fer-se funcionari. És a dir, es torna un cínic. El remei és la cultura i una acció clara per a dirigir el noi jove en la bona direcció. Si deixes que un nen vagi per on vulgui està perdut. El remei: la llei de l'esforç a la infantesa i l'aparició forta, rotunda, imprescindible, de la cultura, a partir de l'adolescència,

—Us demanen que feu pregons i, amb els vostres coneixements i el vostre prestigi, la temptació és de parlar des de la trona. Us heu de contenir?

—No m'agrada la trona. Sempre m'he contingut, perquè la tendència a pensar que tens raó no s'acaba mai. D'una altra banda, la cultura et fa conèixer raons que no són les teves. Continuament llegeixo poesia d'escriptors com Wallace Stevens, Celan i

J. V. Foix, gent que fa poesia des d'una posició allunyada de la teva, però que fa bona poesia. Veure que han arribat a Roma amb poemes diferents a la teva és un exercici de saviesa, i també de prudència, de modèstia. En el fons de la pregunta, sabeu què hi ha? Optar per la direcció de l'admiració. Optar per l'admiració, no pel menyspreu. Dir que no sempre és més fàcil que no pas dir que sí, i a vegades sembla que tingui més prestigi. Un poeta que diu que Rilke és dolent sembla com si cavalqués per damunt de les espatlles del poeta.

—Hi ha una alegria de viure darrere tots els poemes, una alegria tranquil·la. El vostre temps d'ara és tranquil, perquè consisteix en l'assumpció de la tristesa?

—Sí. I si cal afegir res, una soledat de luxe, perquè és la soledat de la cultura.

—Dirieu que us sentiu més vos, en un temps que no és el vostre?

—Sí. Jo sóc més jo que mai, però lluny del meu temps. Cadascú assigna a l'expressió *el meu temps* un determinat temps. Cadascú de nosaltres té un temps, uns anys, dels quals considerem que som fills. En cada cas pot ser una època diferent de la seva vida. En el meu cas seria els anys 50 i els 60. Per què? No ho sé. És una cosa molt personal. És una fita, una mena de referència.

Lluís Bonada